

PŘÍJEZD

Když jsem vystoupila z autobusu, vzduch se vlnil dusivým vedrem. Řidič za mnou zavřel dveře a po chvíli mi autobus v mírné zatáčce zmizel z dohledu. K domu prarodičů jsem to od zastávky neměla daleko. Kráčela jsem pomalu a po chvíli jsem se zastavila opodál a pozorovala dům, v němž jsem měla strávit příští měsíc. Z myslí se mi postupně vynořovaly vzpomínky na dětství a poskakovaly mi před očima jako poláznění zajíce.

V tom okamžiku jsem ještě netušila, že jsem svým příchodem právě začala luštit velké tajemství naší rodiny jako složitou křížovku, kde každé chybějící písmeno brání dostat se k tajence. Zvolna jsem se blížila k brance a táhla za sebou kufr na kolečkách.

Před očima mi ožívají postavy mých prarodičů. Vidím, jak děda nese ve svalnatých rukách dlouhý žebřík a opírá ho o kůlnu, postavenou u plotu na začátku zahrady. Jeho statná postava kráčí dlouhými rozvážnými kroky vzpřímeně navzdory tomu, že žebřík je dost těžký. Babička vychází na zápraží, drobná a štíhlá, a svolává slepice v ohradě k sobě. Sype jim zrní a vyměňuje vodu v misce za čerstvou. Tuhle povinnost jsem od ní v dětství s radostí převzala pokaždé, když jsem k nim přijela. Teď je dvůr pustý, postavy mých prarodičů se opět ztrácejí kdesi v mlze.

Tohle nebyla dobrá doba na cestování. Slunce se mi drze vpíjelo do obličeje a žhavilo ještě víc už tak rozpálené tváře. Již v autobusu jsem litovala, že jsem se rozhodla nechat auto v Bratislavě.

„Budu hodně chodit pěšky, pohyb ze mě vyžene všechn nahromaděný stres,“ zdůvodňovala jsem to před dvěma dny otci. Zároveň jsem však zachytila matčin ustaraný pohled. Sklouzl po mně jako po hladké skále a přímo z něj křičela pochybnost: Jen aby!

Vím, že rodiče umírají strachem o mě, ale snaží se to ze všech sil skrývat. Já však přímo fyzicky cítím ten strach, co z nich sálá. Vysílají ke mně signály, o nichž ani netuší, že je vnímám, dokonce mám pocit, že se jich můžu dotknout.

Marně se tvářím, že jsem se už ze všeho dostala a jsem v pořádku, oni vědí své. Návrh tety Márie, matčiny nejstarší sestry, mi tedy přišel vhod.

„Eva si zlomila pravou ruku a nedokáže teď doma nic udělat. Jedu za ní do Nitry, dům bude nejmíň měsíc prázdný. Byla bych ti vděčná, Kristínko, kdybys to tady nějakou dobu hlídala, a přijdeš i na jiné myšlenky, co říkáš?“ navrhovala mi do telefonu.

V první chvíli mě napadlo, jestli v tom nemají prsty moji rodiče a nechtějí mě dostat z prostředí, kde na mě všechno padá. Matčin nesouhlasný pohled mě však okamžitě ujistil, že to tak není.

„Vyloučeno!“ ihned reagovala matka, protože jsme měly zapnutý hlasitý odposlech a Márii z telefonu zřetelně slyšela. „Kristínka nemůže v tom domě bydlet sama,“ pokračovala zvýšeným hlasem, „ani kvůli Evě. Potřebuje kolem sebe lidi, ne samotu.“

Pozorovala jsem matčin zamračený obličej. Vypadalo to, jako by ji naštvál nejen Máriin návrh, ale i sama Mária, Eva, představa rodičovského domu – a vlastně celý svět. A to se mojí věčně usměvavé matce nepodobalo.

„Možná to je dobrý nápad,“ ozvala jsem se váhavě. Něco se mi na chování mojí matky nezdálo a podvědomě jsem nastarovala svoji souhlasnou reakci, jako by mě už tehdy ovládlo nevysvětlitelné tušení. Ani ve snu mě však nenapadlo, že jsem se právě vydala na cestu rozplétání rodinného tajemství.

S tetou Márií jsme se rychle dohodly, protože potřebovala odjet co nejdřív. Matka však chodila po kuchyni jako bez duše, nesouhlasně kroutila hlavou a hrnce pokládala s takovou rancí, jakou jsem u ní ještě neviděla.

„To je nápad!“ rozhořčovala se. Některé hlásky zanikly v řinčení hrnců. „Jako by Eva neměla vlastní děti! Proč jí nepomů-

žou ony, proč musí otravovat Márii? Copak je Mária nějaký její poskok?“

„Mami,“ objala jsem ji kolem ramen, „Eviny děti musí chodit do zaměstnání, nemůžou být s matkou doma.“

„A co Viliam?“ ukázala matka bradou směrem k oknu, jako by za ním stál strýc. „Vždyť Eva má muže, už je v důchodu, může jí pomáhat celý den.“

„Strejda Viliam? Žertuješ?“ zasmála jsem se. I na matčině tváři se objevil úsměv.

„Máš pravdu, nedokáže uvařit ani čaj,“ přikývla. Potom zase nespokojeně zavrtěla hlavou. „Ty dvě byly vždycky jako dvojčata,“ dodala. „Věčně spolu, šuškalý si, chichotaly se, šuššu, samé tajnosti. Mě braly pořad jako dítě, i když jsem už vyrostla.“

„A ty ses zlobila, že ty jejich tajnosti neznáš,“ ušklíbla jsem se a přitiskla svoji tvář k její.

„Prosím tě, jaké tajnosti,“ mávla matka rukou, „jejich jediným tématem byli vždycky kluci! Divila jsem se, že je to baví, nikdy neměly jiné zájmy.“

„A proto je zvláštní, že se Mária nikdy nevdala, že?“ upřela jsem na matku zamyšlený pohled.

* * *

Stála jsem na pálícím slunci před domem a chvíli pozorovala okolí. Potom jsem vešla do dvora vrzající brankou a táhla za sebou kufr na kolečkách. Na zahrádce před domem kvetl pestrý koberec květin z omamně vonících bílých lilií, fialových kosatců, žlutých a oranžových petúnií, seřazených v řádcích jako poslušní vojáci. Mária asi používala při jejich sázení pravitko, pomyslela jsem si.

Udělala jsem několik kroků do milosrdného stínu vysokého stromu. Vzpomínám si, jak často se řešil jeho osud, když se ohýbal pod náporu větru a prarodiče měli strach, že se z něj odlomí silná větev a prorazí střechu domu. Už v době, kdy ještě žili, dosahoval tenhle obrovský kaštan úctyhodných rozměrů. Pamatuju si, jak se babička vystrašeně dívala z okna na vět-

ve, jimiž lomcoval vítr, a děda z postele vykřikoval, že dokud on žije, ten strom tam bude stát. Možná měl pocit, že když se už on po mozkové příhodě nedokáže postavit na nohy, aspoň ten strom na dvoře tam stojí za něj.

„Copak se ti nechce dovnitř?“ ozvalo se zpoza plotu. Trhla jsem sebou, vyrušená z myšlenek. Sousedka Sabová si zaclánila dlaní oči, aby jí do nich nesvítalo slunce. „Mária říkala, že klíče budeš mít od matky.“

Sáhla jsem do kapsy, vyndala klíče a zacinkala jimi směrem k Sabové.

„Teta Mária nelhala,“ odpověděla jsem. „A dobrý den.“

„Dobrý,“ pokývala hlavou Sabová. „Ani tě pořádně nevidím, to hrozné slunce mi svítí do očí. Zanes kufr dovnitř a potom přijď na oběd. A už jsem ti zabalila i večeri. Mária řekla, ať se o tebe postarám, dneska přece nebudeš vařit.“

Máriina starostlivost mě dojímala, ale neměla jsem sebe-menší chuť sedět u Sabové. (Odjakživa jí nikdo jinak neřekl, jen Sabová, dodnes nevím proč, a dodnes neznám její křestní jméno. Možná ani žádné nemá, když se narodila, pokřtili ji prostě „Sabová“.) Přijela jsem sem proto, abych si urovnala myšlenky. Nepotřebovala jsem, aby se mě Sabová vyptávala na všechny podrobnosti mého zpackaného života.

Konečně jsem odemkla a vešla do domu. Přivítalo mě příjemné přítmí a ještě příjemnější chlad. Byla to úleva po tom strašném vedru. Mária zatáhla všechny žaluzie i závěsy, z druhé strany stínily dům navíc i stromy v zahradě. Dotáhla jsem kufr do pokoje pro hosty napravo od kuchyně. Vlevo se z kuchyně vcházelo do obýváku, kde teta Mária i spala. Nakoukla jsem do místnosti, všude vládl vzorný pořádek.

Rozhlédla jsem se po prostorné kuchyni, když vtom mi zazvonil mobil. Svým ostrým zvukem protal ticho v domě. ON! málem jsem vykřikla. Byla to matka. Kdo taky jiný, když jsem mu zakázala, aby mi telefonoval.

„Kiko, proč se neozýváš?“ V matčině hlase vibrovala obava. „Už jsi dorazila?“

„Ano, mami, právě jsem ti chtěla volat,“ odpověděla jsem.

„Jsi v pořádku?“

„Mami, a proč bych neměla být? Za chvíli jdu k Sabové, pozvala mě na oběd. Vidíš, ani hlady tady neumřu, Mária všechno zařídila, jako vždycky.“

„Pozdravuj ode mě Sabovou.“ Matčin hlas už zněl vyrovnaně. „A nezapomeň ještě dneska zaskočít k tetičce Filoméně a dát jí za mě pusu. Doufám, že se má dobře, bože, kolik už jí je let?“

„Nevím, mami, zeptám se Sabové. A k tetičce určitě půjdu, už se na ni těším.“

Zavřela jsem se v koupelně a dala si rychlou sprchu. Všechno kolem se lesklo čistotou, Mária to tady leštila asi třikrát denně. Už si ani nedokážu představit, že by v tomhle domě žila s někým, kdo by jí ten pořádek pravidelně narušoval.

Převlékla jsem se do lehkých letních šatů, zářivě žlutých jako slunce na letní obloze. Nakoukla jsem ještě do ledničky, byla nacpaná jídlem odshora dolů. Mária se zjevně obávala, že bych v jejím domě mohla umřít hlady a potom ji tam strašit.

Rozhodla jsem se, že se podívám do zadní části domu. Chtěla jsem jen zkontrolovat, jestli je všechno v pořádku a na svém místě od doby, kdy jsem tady byla naposledy.

Když jsem byla dítě a jezdila k prarodičům, vždycky mě fascinovalo rozmístění pokojů v tomhle domě. Byl to starý dům, původně se dvěma místnostmi, z pravé a levé strany kuchyně. Postupně, jak se v rodině narodily čtyři holky, byly dvě místnosti málo a prarodiče předělali komoru v zadní části domu na pokoj pro holky. Později ještě přistavěli další místnost vedle pokoje pro hosty. Rozmístění místností bylo neobvyklé, jiné než v ostatních domech, které jsem znala. Vždycky jsem měla pocit, jako bych se pohybovala v malém labyrintu, místnosti nebyly průchozí a projít celý dům se mi jako dítěti zdálo jako malé dobrodružství.

Zamířila jsem dlouhou chodbou, která se táhla z předsíně do zadní části domu, do pokoje úplně na konci. Vždycky se mu říkalo zadní. Zmáčkla jsem kliku na dveřích a ty se poma-

lu, neochotně a s vrzáním otevřely. Ten pohyb jim byl zatěžko, zřejmě je už dlouho nikdo neotevřel, a tak jsem hlasitě vrzání považovala za jejich nesouhlas. K mému překvapení nebylo v místnosti přítomno jako všude jinde v domě. Tady Mária nezatáhla žaluzie ani závěsy, protože tu žádné nebyly. Bylo tady jen to divné okno, malé a umístěné příliš vysoko, a jím sem pronikalo sluneční světlo.

Bývalou komoru předělali na pokoj, ale okno nechali tak, jak bylo. Nestihli to? Nebo se nakonec přece jen rozhodli přistavět novou místnost vedle pokoje pro hosty a už jim to připadalo zbytečné? Víím, že jako dítě jsem často dumala nad tím, jestli by se mi líbilo bydlet v takovém pokoji jen s jedním oknem, kterým se ani nemůžu podívat ven. Jako v kobce. Jako ve vězení.

Co mě však v téhle místnosti ihned praštilo do očí, byl strašný nepořádek. Očividně sloužila jako sklad nepotřebných věcí. V kontrastu s přehnanou čistotou zbytku domu mi to připadalo zvláštní. Jak může Mária strpět v domě takovouhle neuklizenou místnost? Věci tady byly uloženy bez ladu a skladu, nacházelo se tady všechno, co kdo potřeboval od dob prarodičů někam odložit. V jiných domech jste takovéhle haraburdí mohli objevit na rozlehlých půdách, tady se hromadilo v tomto zadním pokoji. A ten prach! Jeho silná vrstva byla důkazem, že Mária do téhle místnosti vůbec nechodí. Nikdo sem nechodí.

Stála jsem na prahu a usilovně loвила v paměti obrazy z dětství. Pravidelně jsme se scházeli u prarodičů, celá rodina, občas jsme zůstali i přes noc, ale pokaždé jsme přespávali jen v těch třech ostatních pokojích. Kdyby se vyhodily všechny ty věci, jimiž byla zadní místnost zahlcená, klidně jsme ji mohli používat už tehdy před lety. Nevzpomínám si však, že by tady kdokoli přespal, ačkoli u zdi stály dvě postele.

Zazvonil mi mobil. „Už jsi dorazila, zlato?“ ozvala se Mária. Vycouvala jsem rychle z místnosti, jako by mě Mária mohla vidět a pocítit rozpaky kvůli neuklizenému pokoji.

„Ano, teto Mário,“ přisvědčila jsem. „Právě se chystám k Sa-

bové na oběd. To jsi opravdu nemusela, nejsem malá. Ale stejně ti děkuju, i za tu plnou ledničku.“

„Ale prosím tě!“ namítla Mária. „Jsem tak ráda, že dům nezůstane prázdný, vždyť víš, hned se najde někdo, kdo toho využije. Každou chvíli se stane, že někoho vykradou.“

„Jak se má teta Eva?“

„Žádná sláva. Ruku má v sádře, ještě pořád jí bolí. A je nějaká nachlazená, má zvýšenou teplotu a leží. Dobře že jsem sem přijela, Viliam je jako malé dítě. Myslím, že se o něj budu muset starat víc než o Evu.“

„Moc to nepřeháněj,“ napomenula jsem ji.

Zasmála se. „Máš pravdu. A nezapomeň ještě dneska navštívit tetičku Filoménu, kvečeru bude určitě sedět venku před domem. Pozdravuj ji ode mě. A, prosím tě, občas na ni dohlédni, aby v těchhle vedrech pila dostatek tekutin. Neustále na to zapomíná. Občas jí přinesu minerálku v malé plastové lahvi. Je praktičtější než ty velké.“

„Hned zítra nějaké koupím,“ slíbila jsem. „Buď klidná, dohlédnu na ni.“

Polévka byla horká a hustá, se širokými nudlemi. Nabírala jsem ji opatrně a dávala pozor, aby mi nudle nesklouzly ze lžíce zpátky do talíře. Po chvílce jsem se přistihla, že jím ochotně a s chutí, ačkoli před chvílí jsem hlad vůbec nepocítovala.

„Pořádně se najez, kdo ví, co jíte v té Bratislavě,“ povzbuzovala mě Sabová. Rachotila hrnci u kuchyňské linky a ke svému zděšení jsem spatřila, že druhého chodu, masa s brambory na cibulce, mi nandala na talíř hromadu jako pro dřevorubce.

„Paní Sabová, je to výborné, ale tak obrovskou porci opravdu nezvládnou,“ zavrtěla jsem hlavou. „A v Bratislavě,“ po-
usmála jsem se, „jíme úplně normální jídla, přísahám. I když to zní neuvěřitelně, často si dám k obědu maso s brambory, i když ne tak dobré, jako vaříte vy.“

Očividně se cítila polichocená. „No, vždyť už mám nějakou praxi... v tom vaření.“ Třela si ruce o zástěru a cukaly jí koutky

úst v zadržovaném úsměvu. Nakonec se celá její tvář rozzářila neskrývanou radostí. „Jsem ráda, že ti chutná. Bála jsem se, že budeš ohrnovat nos, že jsi zvyklá na všelijaké hamburgery nebo jak se to jmenuje.“

„Nejím hamburgery,“ zasmála jsem se.

„Ale ani ostatnímu jídlu moc nedáš,“ přejela pozorným zrakem po mé postavě. „Jsi hubená,“ prohlásila vyčítavě. Potom tiše dodala: „Vždyť ani není čemu se divit...“

Nemohla jsem připustit, aby se debata ubírala tímto směrem. Nesprávným směrem.

„Paní Sabová, kolik let je Filoméně?“ změnila jsem rychle téma.

„Tak to vím přesně.“ Zvedla se od rozpálené trouby, v níž kontrolovala meruňkovou bublaninu. „Příští rok oslaví devadesátiny, pokud jí bude zdraví sloužit. Teď je jí devětaosmdesát.“

„Páni!“ vydechla jsem překvapeně. „Tak to bude pořádná oslava! Škoda že moji prarodiče se nedožili takového věku. Hlavně babička mi moc chybí.“

Sabová usilovně přikyvovala. „Věru, věru, moje milá, Filoména se ze svých vrstevníků dožila nejvyššího věku. Ale není čemu se divit, měla ze všech nejsnazší život. Žádné děti, žádné starosti. Po muži jí zůstal pěkný majetek, mohla bydlet v jinacím domě, a ne tamhle na kopci v té kuče, kam se nastěhovala.“

„Kdyby však bydlela jinde, nemohla by být naší dobrou vílou,“ namítla jsem. „A možná právě ten klidný život v malém domku jí dopomohl k úctyhodnému věku.“

Sabová vrhla opovržlivý pohled směrem, kde se nacházel dům tetičky Filomény, a našpulila rty. „Ta si prožila celý život jako v bavlnce. V porovnání s tvou babičkou... ajajaj!“ mávla rukou.

„V porovnání s babičkou?“ překvapeně jsem zvedla oči od talíře. Ruka s vidličkou, kterou jsem nesla s kouskem dobrého řízku k ústům, mi klesla zpátky na talíř. „Jak to myslíte?“

Sabová pokrčila rameny. „Vždyť víš, co se stalo... vždyť...“ Rychle uhnula pohledem. Z kapsy zástěry vytáhla velký bílý kapesník a utřela si jím nejdřív čelo, potom i dlaně. Přesně jsem věděla, na co myslí. To „vždyť“ bylo tak výmluvné, že nemusela pokračovat.

Přestalo mi chutnat. Odložila jsem příbor a talíř opatrně odsunula od sebe. Sabová tohle moje gesto vůbec nezaregistrovala.

„Řeknu ti, holčičko moje,“ ozvala se, „že s tvojí babičkou bych nikdy neměnila! Ne, ne,“ kroutila hlavou a nepřítomně hleděla k oknu, „ta je teď někde v nebi, ale svoje si tady na zemi prožila, to mi věř.“

„Děda byl velmi přísný a zásadový,“ přikývla jsem. „Babička to s ním neměla lehké, to vím. Musela ho ve všem poslouchat. Všichni jsme museli poslouchat, to, co řekl, platilo v rodině jako boží zákon.“

Očekávala jsem od Sabové bouřlivý souhlas, ale ona mlčela. Překvapeně jsem na ni pohlédla. „Nebo ne?“

„Ale ano, ano,“ najednou horlivě souhlasila. „Pamatuju si toho vskutku dost za těch šestasedmdesát let. Někdy je to i nevýhoda.“

Sabové je šestasedmdesát, uvědomila jsem si.

Vstala jsem od stolu. „Tak já už půjdu. Děkuju, bylo to opravdu výborné, ale víc nezvládnou. Zbytek si vezmu a sním k večeri.“

„Tady jsem ti nachystala ještě smažený květák s brambory,“ podala mi kastrůlek. „A ještě chvíli vydrž, bublanina je už hotová.“ Sehnula se ke sporáku, otevřela troubu a vyndala z ní dopečený koláč. Celou kuchyni zaplnila vůně, která mi připomněla dětství a prázdniny u prarodičů. Přesně takhle to u nich vonělo v neděli, babička často pekla meruňkovou bublaninu. Nasávala jsem tu cukrárenskou vůni.

„Později se zastavím i u tetičky Filomény. Zanesu jí kus té bublaniny, co říkáte?“ navrhla jsem Sabové.

„Jen jí zanes,“ přitakala. „Ona si už neupeče, neuvaří. Nosí jí z obce, má pečovatelku. Už jí navrhovali, aby šla do domova

důchodců, tam by měla celodenní péči. Takhle samotné, takhle slabé je už těžko, ale ona o tom nechce ani slyšet. Bude vyse-
dávat na zápraží, dokud jen bude trochu moct.“

Vrátila jsem se do domu prarodičů a dvě tašky s jídlem od Sabové jsem vyložila v kuchyni na stůl. Jak to jen všechno nacpu do té plné ledničky? dumala jsem a dívala se dovnitř, jako by tam dávali nějaký dobrý film. Potom jsem ji zavřela. Rozhodla jsem se rozdělit jídlo na dvě porce. Jednu odnesu navečer Filoméne.

Plný žaludek mi odebral energii a pocítila jsem únavu. Zívla jsem a tělo mi zachvátila malátnost. Trochu si odpočinku, pomyslela jsem si. Postel v mém pokoji byla vzorně ustlaná, peřiny v čistých voňavých povlácích. Pečlivě se o to postarala Mária před mým příjezdem. Rozhodla jsem se, že si lehnu jen tak oblečená v obýváku na pohovku. Přikryla jsem se dekou.

„Uklidím tu zadní místnost,“ zamumlala jsem potichu, když jsem usínala. Takhle myšlenka mě napadla na rozhraní skutečnosti a snu, těsně předtím, než jsem upadla do hlubokého spánku.

„Chyt' mě, chyt' mě,“ zaslechla jsem veselý dívčí smích. A hned nato ječení, které vzápětí utichlo. Neobvyklé. Nastalo temné ticho.

„Zachraň mě, zachraň mě!“ křičel hlásek zoufale. Bylo slyšet dupot nohou po domě. Dup, dup! A potom tiché řapání bosých nohou. Ťap, řap!

„Už jdu, hned jsem u tebe!“ zavolala jsem na holčičku. Natáhla ke mně drobné ručky a plakala. „Mami, dej mi ruku, dej mi ruku!“ V hlase zněla panika.

„Vydrž!“ vykřikla jsem.

Lekla jsem se vlastního hlasu. Prudce jsem se posadila a očima jsem vyděšeně hledala malou holčičí postavu.